

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ పురుషసూక్తం ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ పురుషసూక్తం ॥

॥ హరిః ఓ(4)ం ॥

సహస్ర శీర్షా పురుషః ।
సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ।
స భూమిం విశ్వతో వృత్వా ।
అత్యతిష్ఠద్దశాంగులం ।
పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం ।
యద్భూతం యచ్ఛ భవ్యం ।
ఉతామృతత్వస్యేశానః ।
యదన్నేనాతిరోహతి ।
ఏతావానస్య మహిమా ।
అతో జ్యాయాగ్శ్చ పూరుషః ॥ 1 ॥

పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని ।
త్రిపాదస్యామృతం దివి ।
త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః ।
పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః ।
తతో విష్వంవ్యక్రామత్ ।

సా॒శనా॒నశ॑నే॒ అభి॑ ।
 తస్మా॑ద్వి॒రాడ॑జాయత ।
 విరా॑జో అధి పూ॒రుషః॑ ।
 స జా॒తో అత్య॑రిచ్యత ।
 పశ్చా॑ద్భూమిమథో పు॒రః ॥ 2 ॥

యత్పు॑రుషే॒ణ హ॑విషా ।
 దే॒వా య॑జ్ఞమతన్వ॑త ।
 వస॑ంతో అస్యా॑సీదా॒జ్యం ।
 గ్రీ॒ష్మ ఇ॒ధ్మశ్శ॒రద్ధ॒విః ।
 సప్తా॑స్యాసన్పరిధ॑యః ।
 త్రి॒స్సప్త॑ సమిధః కృ॒తాః ।
 దే॒వా య॑ద్యజ్ఞం తన్వా॒నాః ।
 అబ॑ధ్నన్పురు॒షం ప॑శుం ।
 తం య॑జ్ఞం బర్హి॒షి ప్రా॑క్షన్ ।
 పు॒రుషం॑ జాతమగ్ర॑తః ॥ 3 ॥

తే॒న దే॒వా అ॑యజంత ।
 సా॒ధ్యా ఋ॑షయశ్చ యే ।
 తస్మా॑ద్యజ్ఞాధ్వ॒ర్వహు॑తః ।
 సంభృ॑తం పృ॒షదా॑జ్యం ।
 పశూ॑గ్స్తాగ్శ్చక్రే వా॒యవ్యాన్॑ ।

ఆరణ్యాన్యాంయాశ్చ యే |
 తస్మాద్యజ్ఞాధ్వర్వహుతః |
 ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే |
 ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్ |
 యజుస్తస్మాదజాయత || 4 ||

తస్మాదశ్వా అజాయంత |
 యే కే చోభయాదతః |
 గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్ |
 తస్మాజ్జాతా అజావయః |
 యత్పురుషం వ్యదధుః |
 కతిథా వ్యకల్పయన్ |
 ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ |
 కావూరూ పాదావృచ్యేతే |
 బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్ |
 బాహూ రాజన్యః కృతః || 5 ||

ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః |
 పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత |
 చంద్రమా మనసో జాతః |
 చక్షోస్సూర్యో అజాయత |
 ముఖాదింద్రశ్చగ్నిశ్చ |

ప్రా॒ణా॒ద్వా॒యుర॑జాయత |
 నా॒భ్యా ఆ॑సీ॒దంత॑రిక్షం |
 శీ॒ర్ష్ణో ద్యౌస్స॑మవర్తత |
 ప॒ద్భ్యాం భూ॑మిర్దిశశ్శ్రో॒త్రాత్ |
 తథా॑ లో॒కాగ్ం అ॑కల్పయన్ || 6 ||

వే॒దాహ॑మే॒తం పు॑రు॒షం మ॑హాంతం |
 ఆది॑త్యవర్ణం తమ॑సస్తు పా॒రే |
 సర్వా॑ణి రూ॒పాణి॑ వి॒చిత్ర్య॑ ధీ॒రః |
 నామా॑ని కృ॒త్వాభి॑వదన్ యదా॑స్తే |
 ధా॒తా పు॑రస్తాద్యముదాజహ॑ర |
 శక్తః॑ ప్రవి॒ద్వాన్ప్రది॑శశ్చత॒స్రః |
 తమే॑వం వి॒ద్వాన॑మృత ఇ॒హ భ॑వతి |
 నాన్యః॑ పంథా అయ॑నాయ విద్యతే |
 యజ్ఞే॑న యజ్ఞమ॑యజంత దే॒వాః |
 తాని॑ ధర్మా॒ణి ప్ర॑థమాన్యాసన్ |
 తే హ॑ నాకం మహి॑మానస్సచంతే |
 యత్ర॑ పూర్వే సా॒ధ్యాస్సంతి॑ దే॒వాః || 7 ||

అద్భ్య॑స్సంభూ॒తః పృ॑థి॒వ్యై రసా॑చ్చ |
 విశ్వ॑కర్మణస్సమవర్తతా॒ధి |
 తస్య॑ త్వష్టా విదధ॑ద్రూపమేతి |

తత్పురుషస్య విశ్వమాజానమగ్రే |
 వేదాహమేతం పురుషం మహంతం |
 ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ |
 తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి |
 నాన్యః పంథా విద్యతేఽయనాయ |
 ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అంతః |
 అజాయమానో బహుధా విజాయతే || 8 ||

తస్య ధీరాః పరిజానంతి యోనీం |
 మరీచీనాం పదమిచ్ఛంతి వేధసః |
 యో దేవేభ్య ఆతపతి |
 యో దేవానాం పురోహితః |
 పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః |
 నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే |
 రుచం బ్రాహ్మం జనయంతః |
 దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ |
 యస్త్వైవం బ్రాహ్మణో విద్యాత్ |
 తస్య దేవా అసన్వశే || 9 ||

హ్రీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ |
 అహోరాత్రే పార్శ్వే |
 నక్షత్రాణి రూపం |

అశ్వి॒నౌ వ్యా॒త్తం॑ ।

ఇ॒ష్టం మ॑నిషా॒ణ ।

అ॒ముం మ॑నిషా॒ణ ।

స॒ర్వం మ॑నిషా॒ణ ॥ 10 ॥

॥ ఇతి పురుషసూక్తం సమాప్తం ॥